

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Атанас СЕМОВ, Носител на Катедра „Жан Моне“ на ЕС,
член на научно жури, назначено със Заповед № РД 38-256/25.04.2018 г.

на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“,

в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“

по професионално направление 3.6. Право (Право на Европейския съюз),

обявен в Държавен вестник, бр. 33 от 17. 4. 2018 г.,

с единствен кандидат гл. ас. д-р Иван Стефчов СТОЙНЕВ

I. Формални изисквания.

1. По отношение на процедурата.

Конкурсът е обявен съгласно изискванията на чл. 24 и сл. на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника по прилагането му и чл. 105 и сл. на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПРАССУ).

По-конкретно, спазено е изискването на чл. 24, ал. 2 на ЗРАСРБ академичната длъжност „доцент“ да се заема въз основа на конкурс и избор, като (ал. 3) конкурс се открива, ако може да се осигури съответната преподавателска натовареност съгласно правилника на висшето училище.

Спазено съответно е изискването на чл. 106 на ПРАССУ заемането на академичната длъжност „доцент“ да се осъществява въз основа на конкурс и избор и на чл. 107 на ПРАССУ във вр. с чл. 98 и 100:

- Конкурсът е обявен надлежно в „Държавен вестник“, бр. 33 от 17. 4. 2018 г., на Европейския портал за кариерно развитие на учените и на интернет страницата на СУ „Св. Климент Охридски“ по предложение на Факултетния съвет.

- Допускането до участие в конкурса е осъществено от назначена от Ректора комисия с участието на ръководителя на структурното звено, за чиито нужди се обявява конкурсът, като Комисията по допускането е установила с доклад, че единственият кандидат е представил всички изискуеми документи и отговаря на изискванията.

2. По отношение на кандидатите.

В настоящата процедура документи за участие е подал **един кандидат**.

Кандидатът гл. ас. д-р Иван Стефчов Стойнев отговаря на всички изисквания по чл. 105 на ПРАССУ: има придобита образователна и научна степен „доктор” и не по-малко от две години е заемал академична длъжност „главен асистент”. По-конкретно:

- Завършил е **висше образование** по специалността „Право” в Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” през 2005 г. През 2007 г. придобива ОНС „**магистър по Право на Европейския съюз**” в Университета „Париж-2 Пантеон-Асас”, Париж, Франция.

- На 5 юли 2011 г., отново в Университета „Париж-2 Пантеон-Асас”, придобива след защита с оценка „Отличен с похвала от журито” ОНС „**доктор по Право на ЕС**” с дисертационен труд на тема „*Влияние на концентрациите върху изграждането и функционирането на вътрешния енергиен пазар на ЕС*”, като имах честта лично да членувам в научното жури. През януари 2012 г. докторската му степен е призната в Република България с решение на Факултетния съвет на Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”.

- През 2013 г. като дипломиран доктор по право е назначен направо за „**главен асистент**” по дисциплината „Право на ЕС” в Катедра „Международно право и международни отношения” при ЮФ на СУ. Така **преподавателският му стаж** може да бъде изчислен на 5 години, което е относително малко, особено предвид някои наши не непременно възхитителни академични традиции, но достатъчно според изискванията на закона и нормативните актове по прилагането му.

- Има пълна преподавателска натовареност като главен асистент. В Разпределението на учебните занятия на ЮФ на СУ, прието с Решение на ФС, има планиран пълен хорариум след хабилитация, което ще му позволи да заеме длъжността, за която кандидатства в настоящия конкурс.

Кандидатът не заема академични длъжности в други учебни заведения в страната или чужбина.

Въз основа на изложеното приемам, че единственият кандидат гл. ас. д-р Иван Стойнев отговаря на формалните изисквания на ЗРАСРБ и правилниците по прилагането му, в частност на чл. 105 от Правилника за условията и реда за

придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

II. Относно академичната дейност на кандидата.

Доколкото процедурата, в която участваме, цели академично назначение (а не придобиване на научна степен), приемам, че кандидатите трябва да се оценяват основно по две групи критерии: способност за преподавателска и способност за научна работа. Затова по смисъла на чл. 27 (4) на ЗРАСРБ приемам, че не само „при равни условия по чл. 24, ал. 1“, но и при само един кандидат научното жури следва да взема предвид и общата оценка, получена от оценяването на допълнителни показатели, приложими за съответната област, като:

1. свързани с учебната дейност:

а) аудиторни и извънаудиторни занятия – разработване на лекционни курсове; нововъведения в методите на преподаване, осигуряване на занимания в практическа среда извън висшето училище или научната организация;

б) публикувани учебни материали – ръководства, сборници и други, разработени от кандидата, или съавторство в издаден учебник или публикуван електронен учебник;

в) работа със студенти и докторанти, включително съвместна работа със студенти и докторанти в научноизследователски и художественотворчески проекти;

2. свързани с научноизследователската дейност:

а) участие в научноизследователски проекти; участия с доклади на международни и национални научни форуми; членство в авторитетна творческа и/или професионална организация в съответната научна област;

б) научни и научно-приложни разработки;

г) научни публикации (печатни и електронни), включително публикации в международни издания.

Смятам за уместно да се има предвид също, че поради относително скорошното въвеждане на дисциплината „Право на ЕС“ – и принципната новост на материята за нашата правна доктрина – опитът в хабилитационни процедури в тази материя е много ограничен: настоящата е едва третата

досега в България хабилитационна процедура с трудове именно по Правото на ЕС... В този смисъл тя има значение и за доизграждане на разбирането за изисквания за хабилитация в тази материя, поради което ще си позволя някои принципни бележки.

1. Академична дейност в СУ.

1.1. От януари 2013 г. кандидатът Иван Стойнев заема длъжността „главен асистент“ и ежегодно с пълна натовареност води семинарни занятия по дисциплината „Право на Европейския съюз“ в специалностите „Право“ и „Международни отношения“ на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Като титулярен лектор по дисциплината в двете специалности познавам максимално детайлно работата на колегата Стойнев като **асистент** и мога еднозначно да потвърдя неговата отговорност, организираност, прецизност, широка юридическа култура, много задълбочена и ефективна компетентност в материята „Право на ЕС“. Водените от него упражнения в ЮФ на СУ винаги се посещават и от студенти от други групи, което е ясен и несъмнен критерий за качество.

1.2. От 2014 г. изнася успешно **лекции по отделни теми** по дисциплината „Право на ЕС“ в специалностите „Право“ и „Международни отношения“, въз основа на решения на ФС на ЮФ на СУ.

1.3. Познавам го добре като **гост-преподавател** (от 2010 г.) и **щатен преподавател** (от 2013 г.) и **в Международната магистърска програма „Право на ЕС“ в ЮФ на СУ**, на която съм ръководител и в която се проявява като отговорен и компетентен, систематизиран и практически ориентиран лектор, ръководител на семинарни занятия и ръководител на дипломни проекти на френски език.

По-конкретно в Международната магистърска програма „Право на ЕС“ в ЮФ на СУ след 2010 г. е изнасял лекции и провеждал семинарни занятия по дисциплините: „Вътрешен пазар на ЕС. Четири свободи на движение“; „Правен режим на конкуренцията в ЕС“; „Съдебна система на ЕС – обща част“; „Основни политики на ЕС“ (изборна); „Икономически и социални политики на ЕС“ (изборна); „Енергийна политика на ЕС“ (изборна); „Европейско ядрено право“ (Модул „Жан Моне“, изборна); „Методология на европейската интеграция“ (на френски език, задължителна за студентите-франкофони).

Редом с това е бил и научен ръководител от българска страна на 17 магистранти-франкофони, като двама от тях бяха отличени (през 2016 и 2018 г.) с голямата награда на Френското посолство и Университетската агенция на франкофонията за най-добра в България дипломна работа на френски език.

1.4. От 2014 г. е и **академичен ръководител на студентски отбори**, участващи в състезания за решаване на казуси в областта на Правото на ЕС, организирани от Съда на Европейския съюз, като 2 пъти (2016 и 2018 г.) ръководените отбори се класираха сред първите три в регионалното състезание.

1.5. Кандидатът има немалък опит в изнасяне на лекционни курсове по дисциплината „Право на Европейския съюз“ и сродни учебни дисциплини **в други факултети на СУ:**

➤ Дисциплина „Право на Европейския съюз“, специалност „Регионално развитие“, ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски“, бакалавърска програма (от 2016 г. до сега);

➤ Дисциплина „България в обединена Европа“, ФСФ, магистърска програма „Език и културно пространство“ (от 2016 г. до сега);

➤ Дисциплина „Институционна система на ЕС“, ФФ, магистърска програма „Международни отношения и политика на сигурност“ (от 2016 г. до сега).

2. Преподавателска дейност извън СУ.

Кандидатът е съсредоточил академичните си усилия изцяло в СУ и не преподава в други български университети, като смятам това за положителен факт. Има активна **преподавателска извънуниверситетска дейност**: в съдебната система и адвокатурата, в повечето случаи под мое академично ръководство, и е добре приет като лектор.

2.1. В периода 2012-2018 г. е изнасял лекции в над 15 теоретико-практични семинара за съдии и адвокати, организирани от Върховния административен съд, ИПАЕИ, Софийската адвокатска колегия, Института по Европейско право, Центъра за обучение на адвокати „Кръстю Цончев“, Административния съд – Плевен, Окръжния съд – Пазарджик, Министерството на икономиката, Министерството на финансите, Националната компания железопътна инфраструктура и др.

2.2. През 2017 и 2018 г. участва активно (с общ хорариум от над 100 часа годишно) в Едногодишното продължаващо задълбочено обучение по Право на ЕС, организирано от Центъра за обучение на адвокати „Кр. Цончев“ и ЮФ на СУ – във формата на Следдипломна квалификация по Правилника за СДК на СУ, в което през 2017 г. бяха обучени над 230 адвокати, прокурори и съдии от цялата страна, а през 2018-а се обучават общо над 500.

2.3. През 2016-2018 г. е основен лектор в обученията на върховни съдии по проект по Програма „Правосъдие“ на ЕК в областта на конкурентното право на ЕС, проведени в България, Гърция и Кипър.

3. Относно научното израстване на кандидата.

3.1. Научно обучение.

Иван Стойнев има специализация от 2007 г. по Право на ЕС (ОНС „магистър по Право на Европейския съюз“, изследователски профил, в Университета „Париж-2 Пантеон-Асас“, Париж, Франция, със стипендия на френското правителство.

През 2011 г. защитава с най-висока оценка на журито докторат в престижния Университет „Париж-2 Пантеон-Асас“ във Франция.

През 2015 – 2017 г. е стипендиант на френското правителство за върхови научни постижения в областта на Правото на ЕС в Университета на Лотарингия, Франция.

3.2. Допълнителна дейност, свързана с професионалното развитие.

Кандидатът е оказвал през годините съществен принос в работата на Катедра „Международно право и международни отношения“, вкл. в отговорните процедури по акредитация на специалностите „Право“ и „Международни отношения“. В личен план разкрива изключителни качества на отговорност, колегиалност и способност за работа в колектив.

Работил е по общо 6 научни проекта по програми на ЕК и на ФНИ на СУ.

Кандидатът е член на Българската асоциация по международно право (от 2012 г.), а от 2018 г. е и неин главен секретар.

Член на Комисията при Посолството на Франция за отпускане на френски правителствени стипендии за обучение в Република Франция. Член на Комисията за прием в Science Po, Париж, Франция.

От август 2013 г. е вписан като адвокат, член на Софийската адвокатска колегия.

Владее отлично френски и английски език.

Въз основа на изложеното смятам, че кандидатът има дейност и качества, позволяващи му да изпълнява функциите на хабилитиран преподавател.

III. Относно научните трудове на кандидата.

1. По смисъла на чл. 108, ал. 7 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”, кандидатът в конкурс за доцент е **представил**:

- а. списък на всички публикации;
- б. списък на публикациите, представени за участие в конкурса;
- в. списък на публикации, конференции, проекти и научни ръководства, генериран от системата „Авторите”, в случаите когато кандидатът вече заема академична длъжност в СУ „Св. Климент Охридски”.

2. Списъци на публикациите.

2.1. Кандидатът е представил „**списък на всички публикации**”, включващ 1 монография (с която участва в настоящия конкурс), 2 „статии в научни списания” и 8 „статии и студии в сборник”. Намирам този списък за крайно кратък за хабилитиран университетски преподавател!

Иван Стойнев е задълбочен изследовател, систематизиран, прецизен и аргументиран. Анализите му са академични, но и успешно ориентирани пряко към практиката (както предполага изследваната от него материя). Адвокатската му работа несъмнено допринася за умението да съчетава доктриналното с практическото.

Затова още по-наложително ми струва да повтора разбирането си, споделяно вече и по друг повод: такива автори трябва да бъдат насърчавани, ако не и принуждавани да пишат. Своеобразният академичен аристократизъм – да пишем само когато „имаме време” или за каквото ни харесва – е пропиляване на потенциал. Неслучайно в най-развитите академични системи не само възнаграждението и кариерното развитие, но и самото запазване на академичната длъжност е в пряка зависимост от осъществените публикации!

Тук виждам съществена слабост на самата българска академична практика... Смисълът на публикуването на по-кратки научни трудове (статии и студии) е и в това авторската теза и нейната аргументация да бъдат не само споделени с компетентната аудитория, но и тествани, проверени, в последствие, ако е необходимо, и коригирани, допълнени и надградени. При относително ограничени кръг научни издания в България, все пак е възможно – и затова желателно – изследователите, особено тези, които имат устойчива академична изява, да публикуват своите изследвания.

Затова се учудвам и че авторът на задълбочен и с важна проблематика научен труд, като представената в настоящата процедура монография, не е публикувал (с малки изключения) отделни части като статии или студии преди окомплектоването му в цялостно издание. Пък и аудиторията на едно научно издание неизбежно е по-голяма от тази на една книга. Това би дало допълнителна чуваемост на неговите иначе полезни тези и изводи, би позволило допълване на доктрината (и без това бедна), позоваване от страна на други автори, евентуално подобряване на публикуваното при последващото му доработване в книга. При това авторът е добре приет в професионалните среди и не би имал проблем с публикуването на свои съчинения в адекватни издания.

2.2. Съгласно изискванията кандидатът е представил и „**Списък на предоставените за участие в конкурса публикации**”, който по същество е идентичен – 1 монография и 7 студии и статии...

Това също ми се струва малко за способен изследовател... Приемам, разбира се, че качеството на изследванията е по-важно от броя им, известно е и че днешната академична практика не стимулира научната дейност на академичния състав. И все пак – 1 статия за 3 години (от 2015-а) изглежда като колебание в смисъла на научната дейност... А тя все пак трябва да бъде основният критерий за академично израстване – и не случайно изискването за хабилитационен труд и публикации е основно!

Една от представените статии, макар и с добро съдържание, е публикувана във вестник, поради което не може да се разглежда като научна публикация.

Други две са публикувани в издание в съавторство без представен разделителен протокол, което затруднява рецензирането.

От представените публикации само една („Новата архитектура за финансова и икономическа стабилност в Европа“) може да се приеме за студия.

Представените статии са със среден обем от 8 до 12 страници... Някои от тях изцяло („Дефиниране на понятието „предприятие“ в практиката на Съда на Европейския съюз при определяне персоналният обхват на правилата за защита на конкуренцията“) или в съществени части („La notion de «service d'intérêt général » dans le secteur d'énergie: l'industrie de réseaux et le service public“) съвпадат с хабилитационния труд, което затруднява тяхното самостоятелно рецензиране.

Съчинението „Въпроси на конкурентното право в сектор енергетика“ е публикувано в издание в съавторство без приложен разделителен протокол. Съчинението „Производства във връзка със защита на потребителите на електрическа енергия. Колективни и индивидуални искове“, в същото помагало „Приложение на специализираното законодателство в областта на енергетиката“, също е несъмнено компетентно и много полезно писание, което обаче няма типичните характеристики на научна публикация (напр. научен апарат).

Разбира се, силно положително впечатление прави, че 2 от представените статии са публикувани на чужд език и в чуждестранни издания.

Може да се установи, че представените за участие в конкурса публикации са публикувани след придобиването на ОНС „доктор“ и не повтарят съдържанието на дисертационния труд, поради което са годни за разглеждане в настоящата конкурсна процедура.

2.3. Приложеният „Списък на установените цитирания на научните трудове“ прави впечатление с 3 цитирания от чуждестранни автори и в престижни издания (на „Bruylant“) или сериозни дисертации. Цитиран е обаче докторският труд на кандидата.

Доколкото основната тежест в процедура по хабилитация все пак се отрежда на хабилитационния труд, съм склонен да приема, че посочените слабости могат да се смятат за недостатъчни да препятстват положително заключение.

3. По отношение на представената за участие в конкурса студия „Новата архитектура за финансова и икономическа стабилност в Европа“.

Публикувана е в съставен от мен сборник Новият европейски пакт от март 2012, УИ „Св.Климент Охридски“, 2012, стр. 66-94, редом със студия на френския учен проф. Ален Бюзле и др. Познавам проблематиката достатъчно добре, за да установя, че изследването е сред първите в Европа научни публикации, анализиращи спецификата на Договора за стабилност, координация и управление в икономическия и паричен съюз. Посветена на „новата архитектура“ за финансова и икономическа стабилност в Европа, тя е едно от първите относително цялостни изследвания на създадената в периода 2009 – 2012 г. нова правна уредба на съюзно равнище, целяща изграждането на постоянен механизъм за предотвратяване на фискални и икономически кризи в рамките на Европейския съюз и в частност на Евророната.

В студията успешно се полемизират слабостите в първичните източници на правото на ЕС, които ограничават възможността на съюзните институции да приемат правни мерки в подкрепа на държавите, изпаднали в дългова криза.

Предложен е оригинален анализ на изменението на чл. 136 на ДФЕС и се проследяват накратко мерките на институциите и държавите членки по неговото прилагане.

Във втората част на студията (точка Б) за първи път в българската, но и в европейската правна доктрина се представя цялостен анализ на сключения през февруари 2012 г. Договор за създаване на Европейски механизъм за стабилност. Като безспорен принос може да се посочи предложените новаторско обяснение на правната характеристика на Европейския механизъм за стабилност и анализ на взаимодействието му с правото на ЕС.

Поради отсъствието на множество предходни съчинения по темата и разбираемата пълна липса на съдебна практика, научният апарат включва релевантни правни и други актове на съюзните институции.

Приемам, че студията представлява качествено, новаторско и полезно изследване на важен и актуален проблем, което авторът е можел успешно да разгърне в по-мощабен и значим труд.

4. По отношение на представените за участие в конкурса статии.

Представените от кандидата съчинения изследват близки проблеми, които поради познатата ни доста ограничена българска научна продукция в общата материя на правния режим на конкуренцията по правото на ЕС не са били предмет на други изследвания. В този смисъл те неизбежно имат новаторски за нашата правна литература характеристики. По-горе посочих някои общи слабости, но смятам за необходимо да отбележа някои приносни елементи.

4.1. Статията „Дефиниране на понятието „предприятие“ в практиката на Съда на Европейския съюз при определяне персоналният обхват на правилата за защита на конкуренцията”, Правен преглед, бр. 4, 2017, стр. 96-104, е първата в българската доктрина, анализираща изведеното в практиката на СЕС дефиниране на понятието за предприятие като адресат на правния режим за защита на конкуренцията в ЕС. С приносен характер е очертаването на последиците за правоприлагането на ясно заявения икономически характер на понятието и изведения от Съда функционален подход при неговото дефиниране. Оригинална е систематизацията на съдебната практика относно хипотезите, при които определени дейности, годни да бъдат дефинирани като „стопански”, все пак са изключени от понятието поради наличието на определени специфики, като публична власт, изключителен социален характер или работна сила. В тази връзка особен принос за практиката е анализът и систематизацията на изгражданата в съюзната юриспруденция в продължение на над 30 г. концепция за „изключителния социален характер на дейностите”, като предпоставка за дефинирането на дейността като такава с нестопански характер.

4.2. Статията „Ролята на Съда на Европейския съюз в контрола за законосъобразност по член 263 ДФЕС на актовете на Комисията, приети в изпълнение на Регламент (ЕО) № 139/2004”, Съвременен право, брой: 3, 2012, стр. 28-42 също е посветена на неизследвания в българската доктрина проблем за ролята на СЕС в развитието на контрола за законосъобразност на актовете на Комисията, приети в изпълнение правомощията ѝ по Регламент (ЕО) № 139/2004 относно контрола на

концентрациите на предприятия. Съществен принос на труда е не само анализът на практиката в светлината на измененията на чл. 263 на ДФЕС след ревизията от Лисабон, но и полемизирането на доктрината *Plaumann* относно правния интерес от водене на дела за отмяна на актовете на Комисията, с които се разрешава или забранява дадена концентрация на пазара. Приемам за оригинална и тезата, че практиката на СЕС очертава ясна тенденция за ограничаване на дискреционната власт на Комисията по отношение на контрола на концентрациите, като успоредно с това се разширява предметният обхват на осъществения контрол.

4.3. Статията **„L'EUROPE EN PANNE D'ÉNERGIE. LES FAIBLESSES DE LA POLITIQUE ÉNERGÉTIQUE DE L'UNION EUROPÉENNE“** („Европа в енергийна криза: слабости в енергийната политика на ЕС“) е публикувана в авторитетен международен научен сборник, включващ трудовете, представени на Международна конференция на Юридическия факултет на Университета на Белград, за която имам преки лични впечатления. Статията предлага задълбочен и напълно оригинален критичен анализ на новата редакция на разпоредбата на чл. 194 на ДФЕС, която е релевантната правна основа за изграждането на обща европейска политика в областта на енергетиката. Съществен принос на статията е тезата, че така разписаната правна рамка не е достатъчна за постигането на основната цел, както и че поставените пред Съюза цели влизат в противоречие с целите на енергийната политика, което допълнително отслабва възможността ЕС да изгради единна и функционираща политика в сектор енергетика. Научна новост на труда е и анализът на правните инструменти, с които разполагат институциите на ЕС при реализирането на енергийната политика. Приносна е и застъпената теза, че както процесът на вземане на решения, така и самите правни инструменти не отчитат спецификата на сектора и значението му за Съюза и за държавите членки, което допълнително намалява ефективността на действията на институциите.

4.4. Статията **„La notion de «service d'intérêt général» dans le secteur d'énergie: l'industrie de réseaux et le service public“** – in: Antony Galabov, Gilles Rouet (dir.), Services publics, entreprises publiques: quelle place pour les citoyens?, Harmattan, 2015, стр. 143-153 („Понятието за „услуга от общ интерес“

в сектора на енергетиката: мрежови индустрии и публични услуги“) е публикувана в издание на изключително престижното издателство Harmattan. За първи път се прави цялостен анализ и систематизация на използваните от съюзния законодател в областта на енергетиката понятия: „услуги от общ интерес“, „универсални услуги“ и „публични услуги“. Съществен научен принос на статията е тезата, че дори тези три понятия да са с един и същи генезис, те все пак имат различен обхват и свързаните с тях задължения на предприятията са различни. Съществен интерес представлява оригиналната авторова теза, че спецификата на енергийните мрежи и в частност организацията им около модела на „естествен монопол“ поставя пред изпитание доктрината за публичната услуга и изисква по-внимателен подход при използването от европейския законодател на цитираната терминология.

4.5. Статията „Производства във връзка със защита на потребителите на електрическа енергия. Колективни и индивидуални искове“ – в: Анжела Аршинкова, Иван Стойнев, „Приложение на специализираното законодателство в областта на енергетиката”, Висш съдебен съвет, 2015, стр. 54-64, е кратичко, но засега единствено изследване на практически много съществените проблеми, свързани със защитата на потребителите на електрическа енергия и по-конкретно относно приложимостта на чл. 143 и чл. 148 от Закона за защита на потребителите, включващо анализ на две от най-често срещаните в практиката клаузи в общи условия, нарушаващи правата на потребителите.

Въз основа на изложеното и с посочените резерви приемам, че представените от кандидата публикации отговарят на изискванията.

IV. Относно представения хабилитационен труд „Правен режим на защита на конкуренцията в ЕС. Том I. Антикартелно право”, Изд. „Сиела”, София, 2018 г.

1. Общи характеристики.

Трудът е публикуван от авторитетното издателство „Сиела“ преди изтичането на срока за участие в конкурса и представлява самостоятелно монографично изследване, поради което е годен за рецензиране.

1.1. Относно структурата.

Общият обем от 420 стр. впечатлява, познаваме немалко хабилитации със съвсем скромни научни съчинения. Може безспорно да се установи, че авторът не е търсил изкуствено постигане на обем, а е включил в предмета на изследване съществени и свързани проблеми. Изложението е изчистено, без излишна информация, исторически препратки (понякога дори необходими), натоваарваща фразеология и излишни отклонения (въпреки някои отчетливи и тук наложителни елементи на икономически прочит).

Трудът е структуриран в **3 части**, които отчетливо съответстват на естествената логика на изследване на материята, предмет на научното внимание.

Състои се от общо **6 глави** (оценявам положително надживяната склонност към неадекватно подразделяне на параграфи...), като отделните части са структурно хармонични и всяка част съдържа по две глави. Забелязва се обаче неравновесие в обема на главите, най-отчетливо в глава 5 (117 стр.) в сравнение с другите глави на труда. Това очевидно се дължи на наличието на значително по-детайлна съюзна регламентация на хоризонталните споразумения и желанието за тяхното цялостно изследване е довело автора до несъразмерно по-разгърнато изложение, което, поради неговата полезност, не смятам за слабост.

1.2. Относно научния апарат. Научният апарат включва впечатляващите 958 бележки, които съдържат уместни позовавания на:

- 49 монографии, учебници или учебни курсове (на български, френски и английски език);
- 48 статии и студии на чуждестранни автори,
- 28 нормативни акта на ЕС,
- 69 решения и актове на ЕК,
- впечатляващите 179 решения на СЕС (в исторически план отчетливо и правилно обособени като актове на СЕО, ПИС, Съда и Общия съд), които

отразяват цялата история на релевантната съюзна юриспруденция и са цитирани точно и в пълнота,

- и 4 решения на Върховния съд на САЩ.

Приемам, че научният апарат на труда е цялостен, всеобхватен и напълно релевантен на изследваната проблематика. Позволявам си да приема, че той сам по себе си има приносно значение.

Като пренебрежима слабост може да се посочи отсъствието на обособено посочване на съчиненията на български език и на други езици, както и непосочването на други опити в българската литература, дори с цел да се разкрие тяхна слабост или недостатъчност...

Смятам за наложително обаче за пореден път категорично да възразя срещу използването – поне в научни трудове! – на категорията „библиография“ без подразделяне. Убеден съм, че в научния апарат на един научен труд трябва отчетливо да се разграничават „използвани източници“ и „цитирани източници“! Утешително е, че в разглеждания труд посочената „библиография“ включва именно и само цитираните единици, но това не оправдава автора или редакторите на издателството...

2. Относно темата.

Проблематиката на съюзния режим на конкуренцията е сам по себе си неизследвана в българската правна доктрина проблематика. Тя обаче е белязана от изключително голямо практическо значение – позволявал съм си да пиша, че ако 4-те свободи на движение са гръбнакът на съюзния правов ред, то правният режим на конкуренцията в ЕС е неговата „крвоносна система“. Именно затова проблематиката естествено е предмет на множество изследвания в чуждоезиковата литература. Което от своя страна прави изследователската задача на автора още по-трудна! Да внесеш новаторски прочит и да направиш научен принос в една изследвана от чуждестранни автори материя е сериозно изпитание, с което авторът със систематизаторския си подход и очевидна научна задълбоченост се е справил достатъчно добре!

Много силно впечатление прави авторовата смелост очевидно да заяви претенция за цялостно изследване на целия режим на защитата на конкуренцията в ЕС – на което представеният труд е само първа част! Това е смелост, която трябва да бъде насърчена – както заради полезността за

българската правна наука, така и заради огромната практическа важност на тази материя във всяка членуваща в ЕС държава.

Така темата на хабилитационния труд „Антикартелно право” (на ЕС) може да се разглежда и като **самостоятелна тема**, част от цял научен дял в отрасъла на материалното право на ЕС.

Тя е не само актуална – и практически неизследвана в българската литература, включително в предходни публикации на автора, което вече отбелязах... – но и с неизменна актуалност в европейски мащаб. Нейната практическа важност е несъмнена, в този смисъл и полезността на изследването – безспорна.

Поради това приемам, че темата на труда е дисертабилна.

3. По същество.

3.1. Изследването „Правен режим на защита на конкуренцията в ЕС. Том I. Антикартелно право” е оригинално изследване. То се различава от доктората на кандидата (от 2011 г.), посветен на влиянието на концентрациите върху изграждането и функционирането на вътрешния енергиен пазар на ЕС.

3.2. Научната задача, произтичаща от темата на труда, е изпълнена с познание, вещина и отговорно. Изложението покрива всички основни проблеми.

3.3. Правят впечатление ясният и прецизен стил, изказът е добър, макар на моменти с уклон към ненужна наукообразност в усложнена фраза. Терминологията безупречна, тезите (в повечето случаи) са формулирани ясно, аргументирани и с някои изключения – завършени, изложението е цялостно, пълно и много добро, граматиката също е безупречна. Това са съществени достойнства.

Трудът очевидно разкрива много добра теоретична подготовка и значими практически умения на автора. Сам адвокат, явявал се по дела именно в разглежданата материя, той дава на научното изследване изключително полезна пряка връзка с практиката, което, дължни сме да признаем, е рядкост!

Това е труд на познавач, на силен специалист – но поради огромния си обем предназначен сякаш ...само за специалисти. Позволявам си настоятелна препоръка авторът да подготви на основата на своя труд структурирано

(систематизирано) кратко четиво, което да се използва широко в юридическото университетско и професионално обучение, с което при това авторът също е силно ангажиран.

3.4. Рецензираният монографичен труд е **първото в България цялостно изследване на теоретичните и практическите аспекти на забраната, закрепена в чл. 101 на Договора за функциониране на Европейския съюз („ДФЕС“)**. На основата на задълбочен анализ на уредбата на първичното и производното право на ЕС, на прегледа на икономическите теории, стоящи в основата на политиката на защита на конкуренцията в ЕС, и критично коментираната административна и съдебна практика, е разработена цялостна концепция за анализ и оценка на поведението на предприятията на пазара с оглед правилата на антикартелното законодателство на наднационално равнище.

3.5. Едновременно с изясняването на основните теоретични постановки, в монографичния труд се разглеждат и предлагат решения на редица практически въпроси, които ще позволят преодоляването на някои проблеми, свързани с прилагането на съюзната правна уредба от компетентните административни и съдебни органи в Република България. Като *слабост* навярно може да се определи отсъствието на компаративен подход относно практиката на българските органи по защита на конкуренцията и съдилищата...

3.6. Като приносен трябва да бъде посочен използваният интердисциплинарен метод на анализ. За първи път в нашата доктрина институтите на конкурентното право и в частност на забраната за картелно поведение са анализирани едновременно в техния икономическия и правен аспект.

3.7. Очевидна *особеност*, която спецификата на материята не позволява да се определи като слабост, макар и в едно правно изследване, е силното присъствие, понякога с водеща роля, на икономическия прочит, което сякаш нарушава баланса на интердисциплинарността и може да доведе до затруднения в четенето от юристи. Изследваната материя – и по-общо правото на ЕС в цялост – обаче са именно това: *икономика чрез право!* Впрочем, именно на това се дължи и успехът на интеграционния модел, принципно отличаващ го от международните организации...

3.8. Очевидно приносна е систематизиращата задача на изследването – съответстваща точно и обхващаща в пълнота анализираната проблематика. Направен е всеобхватен и структуриран прочит на основополагащите концепции, определящи приложното поле на правния режим за защита на конкуренцията. Чрез анализ на богатата съдебна практика на Съда на Европейския съюз за първи път у нас детайлно е разгледана автономната за правото на ЕС концепция за предприятието, като субект на правния режим на конкуренцията в ЕС.

3.9. Прегледът на съдържанието и особеностите на понятието за засягане на търговията между държавите-членки е аналитичен и пълен. В цялост е представен прилаганият от ЕК след 2003 г. икономически подход на оценка влиянието на поведението на предприятията върху конкуренцията.

3.10. Изяснена е връзката между благосъстоянието на потребителя, пазарната мощ на предприятията, участващи в споразуменията и ограничаващите последици върху конкуренцията. Струва ми се, че систематичното място на тази проблематика е в анализа по чл. 102 на ДФЕС, тъй като там „пазарната мощ“ е ключов елемент, като все пак се отчита, че и при прилагането на чл. 101 на ДФЕС тази концепция се прилага, макар и по-ограничено...

3.11. Направен е подробен анализ на елементите от фактическия състав на забраната по чл.101 §1 ДФЕС. Мисля, че като приносен в общоевропейски мащаб може да се определи използваният подход за дефиниране на различните съставомерни форми на поведение на предприятията, през призмата на съгласуване на волите.

3.12. Анализирани са различните правни инструменти за доказване на картелното поведение. За мен, като изкушен в материята на режима на защита на правата на човека в ЕС очевидна слабост, навярно дължаща се на нежелание за навлизане в привидно периферни материи, е твърде лаконичното представяне на значението на Хартата на основните права на ЕС в изследваната материя. Това е научен въпрос нарастваща практическа и поради това и доктринална важност, който задължително трябва да намери място в бъдещи съчинения на автора!

3.13. Осъществен е особено интересен и оригинален сравнително-правен анализ на концепцията на Върховния съд на Съединените американски

щати относно доктрината rule of reason и режима на индивидуално освобождаване предвиден в чл. 101 § 3 на ДФЕС. Смятам, че това може да се определи като друг важен принос.

3.14. Направен е оригинален и пълен анализ на новия подход на Европейската комисия при изработването на регламентите за групово освобождаване. Критикуван е предходния строго формалистичен подход на ЕК, но не са спестени критики и към новия икономически ориентиран подход. **Тук може да се търси наистина европейско измерение.** Подобно цялостно систематизирано изследване, като направеното в Глава 4, в европейската правна литература няма!

3.15. Предложената цялостна систематизация на правилата относно споразумения за хоризонтално сътрудничество е оригинална, но слабост ми изглежда отсъствието на вътрешна класификация на различните хоризонтални споразумения и въз основа на тази класификация да се обособят най-малко две единици (дори глави?), което би направило направи труда по-четим и практически приложим в тази част на изследваната материя.

3.16. Правят впечатление смелите критични бележки към слабостите на съдържанието и особеностите на отделните разпоредби на регламентите за групово освобождаване и Насоките на Комисията, подредени в зависимост от вида на хоризонталното споразумение.

3.17. Новаторски подход разкрива цялостната систематизация на правилата относно сътрудничествата в областта на трансфера на технологии, стандартизация и производствена специализация. От правно-научна гледна точка обаче изложението тук звучи твърде технически...

3.18. Направен е каталог на ограниченията на конкуренцията, породени от вертикалните споразумения за сътрудничество, както и задълбочен систематизиран прочит на правната уредба в производните източници относно споразуменията за вертикално сътрудничество.

Рецензираният труд може да се разглежда както като цялостен научен труд, така и като учебник и дори практически полезен наръчник. Това не намалява, а засилва неговите академични достойнства.

Като обобщение мога да приема, че представеният труд – с посочените нефундаментални слабости – представлява цялостен и

качествен монографичен хабилитационен труд с доктринална и практическа ползност. Той може да се разглежда като съществен елемент в изграждането на българската доктрина по Право на ЕС и ще заеме подобаващо се място в учебния инструментариум както в университетското, така и в професионалното образование на българския юрист.

V. Заключение.

Предвид изискванията на чл. 24 (1) на ЗРАСРБ приемам за установено, че кандидатът гл. ас. д-р Иван Стефчов Стойнев отговаря на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“:

1. има придобита образователна и научна степен „доктор“;
2. не по-малко от две години:
  - а) е заемал академична длъжност "главен асистент"
  - б) отделно от това е бил преподавател, включително хоноруван, както и член на научноизследователски екип в същото висше училище;
3. представил е публикуван монографичен труд, който да не повтаря представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ и отговаря на високите изисквания за качествен научен труд.

Въз основа на изложеното изразявам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на кандидатурата на гл. ас. д-р Иван Стефчов Стойнев и ще ГЛАСУВАМ ЗА решение на научното жури да предложи на Факултетния съвет избирането му за „доцент по Право на Европейския съюз“.

София, 7 август 2018 г.

**Проф. д.ю.н. Атанас СЕМОВ,
Носител на Катедра „Жан Моне“ на ЕС**